

[AccueilRevenir à l'accueilCollectionBoite_023 | Notes de la fin de sa vie pour ses derniers livres.CollectionBoite_023-9-chem | Plutarque. ItemConjugalia praecepta.Épouse-maîtresse](#)

Conjugalia praecepta.Épouse-maîtresse

Auteur : Foucault, Michel

Présentation de la fiche

Coteb023_f0413

SourceBoite_023-9-chem | Plutarque.

LangueFrançais

TypeFicheLecture

RelationNumérisation d'un manuscrit original consultable à la BnF, département des Manuscrits, cote NAF 28730

Références éditoriales

Éditeuréquipe FFL (projet ANR *Fiches de lecture de Michel Foucault*) ; projet EMAN (Thalim, CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle).

Droits

- Image : Avec l'autorisation des ayants droit de Michel Foucault. Tous droits réservés pour la réutilisation des images.
- Notice : équipe FFL ; projet EMAN (Thalim, CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR).

Notice créée par [équipe FFL](#) Notice créée le 19/03/2021 Dernière modification le 23/04/2021

τοὺς δὲ καλοὺς, μὴ κατασιγύνειν τῇ κακίᾳ τὸ εἶδος. Καλὸν οὖν καὶ τὴν οἰκοδόσποιναν, ὅταν ἐν ταῖς χερσὶν ἔχῃ τὸ ἔσοπτρον, αὐτὴν ἐν ἑαυτῇ διαλαλεῖν, τὴν μὲν αἰσχρὰν, τί οὖν, ἂν μὴ σώφρων γένωμαι; τὴν δὲ καλὴν, τί οὖν, ἂν σώφρων γένωμαι; τῇ γὰρ αἰσχρᾷ σεμνὸν, εἰ φιλεῖται διὰ τὸ ἦθος [μᾶλλον] ἢ τὸ κάλλος.

26. Ταῖς Λυσάνδρου θυγατρᾶςιν ὁ τύραννος ὁ Σικελικὸς ἱμάτια καὶ πλόκια τῶν πολυτελῶν ἔπεμψεν· δὲ Λυσάνδρος οὐκ ἔλαβεν, εἰπὼν, Ταῦτα τὰ κόσμια κατασιγυνεῖ μου μᾶλλον ἢ κοσμήσει τὰς θυγατέρας. Πρῶτερος δὲ Λυσάνδρου Σοφοκλῆς τοῦτο εἶπεν·

Οὐ κόσμος, οὐκ, ὦ τλήμων, ἀλλ' ἀκοσμία φαίνεται· ἂν εἶναι, σὺν τε μαργότης φρενῶν.

Κόσμος γάρ ἐστιν, ὡς ἔλεγε Κράτης, τὸ κοσμοῦν· κοσμεῖ δὲ τὸ κοσμιωτέραν γυναῖκα ποιοῦν· ποιεῖ δὲ ταύτην οὐ χρυσοῦς, οὔτε σμάραγδος, οὔτε κόκκος, ἀλλ' ὅσα σεμνότητος, εὐταξίας, αἰδοῦς ἐμφρασιν περιτίθῃσι.

27. Οἱ τῇ γαμηλίῳ θύοντες Ἦρχ τὴν χολὴν οὐ συγκαθαρίζουσι τοῖς ἄλλοις ἱεροῖς, ἀλλ' ἐξελόντες ἔβριψαν παρὰ τὸν βωμόν· αἰνιττομένου τοῦ νομοθέτου, τὸ μὲν ὅτι δεινὴν χολὴν μὴδὲ ὀργὴν γάμῳ παρεῖναι. Δεῖ γὰρ εἶναι τῆς οἰκοδοσίνης, ὥσπερ οἶνου, τὸ αὐστηρὸν ὠφέλιμον καὶ ἡδύ, μὴ πικρὸν, ὥσπερ ἄλως, μὴδὲ φαρμακώδες.

28. Ὁ Πλάτων τῷ Ξενοκράτει βαρυτέρῳ τὸ ἦθος ὄντι, τάλλα δὲ καλῶ καγαθῶ, παρεκελεύετο θύειν ταῖς Χάρισι. Οἶμαι δὲ καὶ τῇ σώφρονι μάλιστα δεῖν πρὸς τὸν ἄνδρα χαρίτων, ἢν, ὡς ἔλεγε Μητροδόωρος, ἡδέως συνοικῇ, καὶ μὴ ὀργιζομένη, ὅτι σωφρονεῖ. Δεῖ γὰρ μήτε τὴν εὐτελεῖ, καθαριότητος ἀμελεῖν, πᾶν τὴν φιλανδρον, φιλοφροσύνης· ποιεῖ γὰρ ἡ χαλεπότης ἀηδῆ τὴν εὐταξίαν τῆς γυναίκος, ὥσπερ ἡ βυπαρία τὴν ἀφέλειαν.

29. Ἡ φοβουμένη γελάσαι πρὸς τὸν ἄνδρα καὶ πρᾶξαι τι, ἵνα μὴ φανῇ θρασεῖα καὶ ἀκόλαστος, οὐδὲν διαφέρει τῆς, ἵνα μὴ δοκῇ μυρίζεσθαι τὴν κεφαλὴν, μὴδὲ ἀλειφομένης, καὶ ἵνα μὴ φυκοῦσθαι τὸ πρόσωπον, μὴδὲ νιπτομένης. Ὅρωμεν δὲ καὶ ποιητὰς καὶ ῥήτορας, ὅσοι φεύγουσι τὸ περὶ τὴν λέξιν ὀχλίκον καὶ ἀνελεύθερον καὶ κακόζηλον, τοῖς πράγμασι καὶ ταῖς οἰκονομίαις καὶ τοῖς ἡθεσιν ἀγείν καὶ κινεῖν τὸν ἀκρατὴν φιλοτεχνούντας. Διὸ δεῖ καὶ τὴν οἰκοδόσποιναν πᾶν τὸ περιττὸν καὶ ἐταιρικὸν καὶ πανηγυρικὸν, εὖ ποιοῦσαν, φεύγειν καὶ παραιτεῖσθαι· μᾶλλον δὲ φιλοτεχνεῖν ἐν ταῖς ἡθικαῖς καὶ βιωτικαῖς χάρισι πρὸς τὸν ἄνδρα, τῷ καλῷ μεθ' ἡδονῆς συνεθίζουσαν αὐτόν. Ἄν δ' ἄρα φύσει τις αὐστηρὰ καὶ ἀκρατος γένηται, καὶ ἀνήδυντος, εὐγνωμονεῖν δεῖ τὸν ἄνδρα· καὶ καθάπερ ὁ Φωκίων, τοῦ Ἀντιπάτρου πρᾶξιν αὐτῷ προστάττοντος οὐ καλὴν οὐδὲ πρέπουσαν, εἶπεν, Οὐ δύνασάι μοι καὶ φίλῳ χρῆσθαι καὶ κόλακι· οὕτω λογίζεσθαι περὶ τῆς σώφρονος καὶ αὐστηρᾶς γυναίκος, Οὐ δύναμαι τῇ αὐτῇ καὶ ὡς γαμετῇ καὶ ὡς ἐταίρᾳ συνεῖναι.

rum virtute corrigere : formosos, adhibere diligentiam ne pulchritudinem pravitate morum contaminent. Sic matrona etiam, in manibus speculum ubi erit, sic secum loquatur, deformis si est : Quid essem, si deforet pudicitia? sin elegante forma : Quanti fiam, si accedat pudicitia? majus enim decus affert deformi amor moribus conciliatus probis, quam si ob pulchritudinem deligeretur.

XXVI. Lysander, cum Siciliæ tyrannus filias ejus vestes cincinnosque pretiosos mitteret, dona ista repudiavit : quod diceret hoc ornatu filias suas dedecoratum potius quam ornatum iri. Sed prior Lysandro id docuit his versibus Sophocles :

Non hæc ornatus, sed deformitas, tuæ mentis, miser, putabunturque insanias.

Ornatus enim, ut dicebat Crates, est id quod ornat : præstant autem hoc ea quæ decentiorem faciunt mulierem : non autem id aurum potest, aut smaragdus aut coccinea tinctura, sed quæ gravitate, modestia, ac reverentia informant.

XXVII. Qui Junoni nuptiali seu pronubæ sacrificant, ii fel non cum reliqua conficiunt victima, sed exemptum apud altare abijciunt : quo instituto legis auctor obscure significavit, conjugio nunquam debere bilem iramque interesse : nam matrisfamilias austeritatem esse oportet, ut et vini, utilem suavitateque conditam, non aloes in morem acerbam, et quæ medicamenti instar ingrata sit.

XXVIII. Xenocratem Plato, virum bonum et honestum alioqui, sed moribus aliquanto severioribus, horatus est ut Gratiis sacrificaret : existimo autem pudicæ mulieri apprime apud virum gratias opus esse, ut quod aiebat Metrodorus, suaviter nec, quia casta est, ideo irata, cum eo vitam degat. Nam neque mundities frugali, neque blanditiæ ei quæ maritum diligit, negligendæ sunt : cum morositas insuavem reddat modestiam, itemque sordes simplicitatem.

XXIX. Quæ arridere viro metuit, aut aliquid aliud id genus facere, ne videatur proterva et audax, nihil ab ea distat, quæ ut non videatur unguento caput habere delibutum, etiam oleo abstineat : et ne fucare faciem putetur, ne lavet quidem eam. Videmus vero poetas atque oratores, qui genus loquendi plebeium, illiberale, ac male affectatum vitant, rebus ipsis et earum dispositione ac sententiis artificiosa industria comparatis delectare ac movere auditores : ita sane matrona etiam recte faciet, si omnia supervacanea, meretricia, et ad pompam pertinentia fugiat atque repudiet : in eoque operam ponat, ut moralibus et ad usum vitæ pertinentibus officiis maritum demereatur, pulchritudineque vitæ cum voluptate conjunctæ eum assuefaciat. Si qua tamen natura est austera, nihilque jucundi admixtum habet ingenio, neque usu vitæ suavior reddi potest, æquo animo id ferre maritum decet : et sicut Phocion Antipatro respondit, parum honestam a se rem petenti, Non potes me et amico uti et adulatore; ita judicare de pudica et austera matrona, Non posse cum eadem se et ut uxore et ut scorto vivere.

BnF
MSS

ΕΝΕΙ - m m

